

บันทึกเวที กพอ.ชวนเพื่อนสมาชิกที่ทำงานในโครงการ GFATM ทั้งส่วน R1/RCC และ R
8 ปรึกษาหารือเรื่องการรณรงค์ขับเคลื่อนเรื่องบริการสุขภาพทางเพศที่เป็นมิตร
วันที่ 10 มีนาคม 2553 ร.ร.กานต์มณี กทม.

ผู้เข้าร่วม

1. น.ส.สุภัทรา นาคะผิว	มูลนิธิศูนย์คุ้มครองสิทธิด้านเอดส์
2. น.ส.กาญจนา แถลงกิจ	กพอ.ชาติ
3. นายนิวัตร สุวรรณพัฒนา	กพอ.เหนือ
4. นายนพเก้า รุยันต์	กพอ.ใต้
5. น.ส.ราตรี พลผอม	สถานานวัดตะโหนด
6. น.ส.พิมพ์ลี นิสาวพัฒนานันท์	กลุ่มกลางค์เพื่อการพัฒนา
7. นายพงศ์ธร จันท์เลื่อน	เครือข่ายความหลากหลายทางเพศ
8. น.ส.จารวี คำแพง	สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย
9. นางลำดวน มหาวิน	มูลนิธิพัฒนาเครือข่ายเอดส์
10. น.ส.น้ำผึ้ง แปลงเรือน	มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ เชียงราย
11. น.ส.สุรรัตน์ ตรีมรรคา	กพอ.ชาติ
12. นายอนันต์ เมืองมูลไชย	เครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวีเอดส์
13. น.ส.สุนทรภรณ์ เกษแก้ว	พีเอสไอ
14. น.ส.ศิริพร ระวีกุล	กพอ.เหนือ
15. นายชนยศ พรหมด้าว	มูลนิธิรักษ์ไทย
16. น.ส.นิตยา พร้อมพອซึนบุญ	มูลนิธิดวงประทีป
17. คุณภาวนา เหวียนระวี	องค์การแพธ
18. คุณทฤษฎี สว่างยิ่ง	พีเอสไอ
19. นายอุดม ลิขิตววรรณวุฒิ	กพอ.เหนือ
20. น.ส.บุษยา คุณากรสวัสดิ์	กพอ.เหนือ
21. น.ส.แสงศิริ ตรีมรรคา	มูลนิธิเข้าถึงเอดส์
22. คุณเสาวนีย์ ศรีสุข	PR-DDC
23. คุณวรรณิ์ ตั้งเสาวภาคย์	PR-DDC
24. คุณผกามาศ อาจพูล	องค์การแพธ
25. คุณสุนีย์ ตาพวัฒน์	มูลนิธิรักษ์ไทย
26. น.ส.วัชรภรณ์ วัังคีรี	กพอ.ชาติ

ประเด็นสำคัญ ๆ ที่มีการปรึกษาหารือ

- ก. ภาพกว้างเรื่องสถานการณ์งานเอดส์ในอีก 2 ปีข้างหน้าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง
- ข. การจัดขบวนการทำงานเรื่อง การขับเคลื่อนงานเอดส์ระดับจังหวัด และการพัฒนารูปแบบ/ระบบบริการที่เป็นมิตร

ก. ภาพกว้างเรื่องสถานการณ์งานเอดส์ในอีก 2 ปีข้างหน้าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

ข้อสรุปเบื้องต้นคือ

1. ที่ประชุมยังไม่สามารถระดมภาพกว้างเรื่องสถานการณ์งานเอดส์ในอีก 2 ปีข้างหน้าได้ชัดเจน แต่ที่ต่อม/สุรินทร์ได้เสนอเรื่องการผลิตต้นทิศทางการทำงานด้านเอดส์ของภาคประชาสังคมไปสู่เรื่อง รัฐสวัสดิการ โดยหลังจากมีการพัฒนาหลักประกันสุขภาพแห่งชาติแล้ว ก็จะมีการขยายต่อในเรื่อง บำนาญชราภาพ และการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในงานหลักประกันสุขภาพผ่านเรื่องกองทุนสุขภาพระดับตำบล (มีทุกพื้นที่ยกเว้นในพื้นที่ กทม.และพัทยา) และการรณรงค์พัฒนาการสื่อสารของสาธารณะ
2. ในงานด้านเอดส์มีการพูดถึงความเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้
 - งานด้านการดูแลรักษา
 - มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาจัดปรับปรุงมาตรฐานการรักษา อาทิ การปรับเกณฑ์แรกเริ่ม ART ไว้ที่ CD 4 = 350, การให้ HAART กับหญิงตั้งครรภ์ และคนไร้รัฐ, การให้บริการสารเมทาโดนระยะยาว (MMT) ในกลุ่มผู้ใช้สารเสพติด และการประกาศให้สิทธิประโยชน์ด้านการใช้บริการ VCT อยู่ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
 - มีข้อสังเกตว่า แม้จะมีการประกาศให้ VCT เป็นบริการในชุดสิทธิประโยชน์แต่ก็ยังมีคนไปใช้บริการน้อย แม้ว่าบริบทเรื่องเอดส์จะเปลี่ยนไปแล้ว และมีความพยายามในการรณรงค์เรื่อง “เอดส์รู้เร็ว รักษาได้” แต่คนทั่วไปจำนวนมากก็ยังมองเรื่องเอดส์เป็นเรื่องโรคร้าย ที่น่ากลัว ทำให้ไม่เข้ามาใช้บริการ VCT
 - ยังมีคนจำนวนมากที่เข้ารับการรักษาช้า (มารับบริการที่ CD 4 < 100 / เจ็บป่วยมา ทำให้มีการมุ่งเน้นการส่งเสริมบริการ VCT ให้มากขึ้น โดยปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบ PICT (แบบ Hospital based)
 - งานด้านการป้องกัน มุ่งเน้นไปในเรื่อง การพัฒนารูปแบบ/ระบบบริการที่เป็นมิตรกับประชากรกลุ่มต่าง ๆ
 - ด้านการจัดสรรงบประมาณของประเทศ ยังคงมุ่งเน้นไปที่การรักษามากกว่าการป้องกัน โดยมีงบประมาณด้านการป้องกันเพียง 15 % ทำให้งบประมาณด้านการป้องกันที่ใช้ในการดำเนินงานในปัจจุบันยังเป็นเงินงบประมาณที่มาจากต่างประเทศ โดยเฉพาะเงินจาก GFATM

- มีทิศทางของการพัฒนา จัดปรับบริการที่เน้นการรวบรวมของเรื่อง HIV และ STIs เข้ากับเรื่อง SRH
 - มีการพูดถึงเรื่องดูแลคุณภาพชีวิต และการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้ที่มีเอชไอวีในยุคการเข้าถึงยาต้านไวรัส ทั้งในส่วนผู้ใหญ่ เด็ก และเยาวชน
 - ภาคประชาสังคม โดย กพอ.ได้เสนอให้มีการจัดปรับกลไกการขับเคลื่อนงานด้านเอดส์ระดับประเทศใหม่ โดยเสนอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกำกับและติดตามการติดตามและเลือกปฏิบัติต่อผู้ที่มีเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ เพิ่มเติมอีกคณะหนึ่ง
3. สถานการณ์การทำงานภายใต้งบประมาณ GFATM ของประเทศ ยังคงเป็นลักษณะแบบ
- การดำเนินกิจกรรมเพื่อโครงการ คือ การริเริ่มดำเนินกิจกรรมให้ครอบคลุมครบถ้วนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
 - ยังคงมีความมึนงงกับการบริหารจัดการ การเร่งรีบทำรายงาน
 - เรื่องความพยายามในการพัฒนารูปแบบ PCM เพื่อใช้เป็นกลไก/โครงสร้างในการขับเคลื่อนงานเอดส์ในระดับจังหวัด ที่ภาคประชาสังคมด้านเอดส์เสนอให้มองข้ามไปถึงการสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นในการจัดการเรื่องเอดส์ สุขภาพ และสวัสดิการสังคม
 - เรื่องความพยายามในการพัฒนารูปแบบ/ระบบบริการที่เป็นมิตร คนทำงาน (เจ้าหน้าที่ แกนนำ) อาจมีทักษะไม่พอ โดยเฉพาะคนทำงานในรอบ 8 ที่ทำงานกับกลุ่มประชากร 4 กลุ่ม เช่น การทำงานเพื่อชักชวนให้ประชากร 4 กลุ่มมาเข้ารับบริการ จะทำให้เกิดการละเมิดสิทธิของประชากรกลุ่มนั้น ๆ หรือไม่
 - มีคำถามตามมาว่า หากเรามุ่งเน้นชักชวนให้คนกลุ่มต่าง ๆ ทั้ง IDU, MSM, SW, MW, Youth มารับบริการ VCT ที่เอาเข้าจริงเป็นการมุ่งเน้นไปเพียงเพื่อการตรวจเลือดหาสถานภาพการมีเชื้อเอชไอวีแล้ว เราจะทำอย่างไรต่อไป หลังจากที่คนเหล่านี้เข้ารับบริการตรวจเลือดแล้ว ไม่ว่าจะจะมี/ไม่มีเอชไอวี เขาจะได้รับบริการได้รับการดูแลด้านสวัสดิการอื่นๆ อย่างไร
 - ทั้งนี้มีคำถามตามมาว่า ในขณะที่เรากำลังพยายามส่งเสริมบริการที่เป็นมิตร ไปพร้อมๆ กับการพัฒนาจุดบริการต่าง ๆ ในพื้นที่ การสร้างแกนนำและการเข้าถึงประชากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อไปชักชวนให้เขาเข้ามาใช้บริการ ทั้งบริการ VCT และอื่นๆ จะมีหลักประกันใด ๆ รับรองว่า จะไม่มีการละเมิดสิทธิเกิดขึ้น
 - เรื่องการรณรงค์สื่อสารสาธารณะ ทราบว่ามีการจัดสรรงบประมาณจำนวนมากทั้งจาก GFATM (จำนวน 34 ล้านบาท) และอื่นๆ ขับเคลื่อน แต่ยังคงขาดความชัดเจนในเรื่องการรณรงค์สื่อสารสาธารณะว่า จะสื่อสารอะไรกับสังคม
- ข. การจัดขบวนการทำงานเรื่อง การขับเคลื่อนงานเอดส์ระดับจังหวัด และการพัฒนารูปแบบ/ระบบบริการสุขภาพทางเพศที่เป็นมิตร

วงหรือเริ่มต้นจากการพูดคุยเรื่อง บริการที่เป็นมิตรโดยพบว่า ยังคงมีการให้ความหมายที่แตกต่างกันไปอยู่ แต่ความหมายที่เป็นทิศทางโดยรวมน่าจะหมายถึง

บริการที่เป็นมิตร คือ

- การจัดบริการที่เคารพสิทธิ ไม่ตีตรา และเลือกปฏิบัติ
- บริการที่เข้าถึง มีความสะดวกและสบายใจในการเข้าไปรับบริการ ไร้กังวลเรื่องความลับ
- มีแหล่งบริการที่ครอบคลุมทุกระดับ พร้อมได้รับการส่งต่อในเครือข่ายบริการระดับต่าง ๆ ในพื้นที่ และมีความเชื่อมโยงกับสวัสดิการต่าง ๆ
- มีผู้ร่วมให้บริการที่เป็นแกนนำในกลุ่มคนนั้น ๆ

มีการตั้งข้อสังเกตว่า 1 ปีที่ผ่านมาของการพัฒนารูปแบบ/ระบบบริการที่เป็นมิตร ยังมีการทำงานเชิงแนวคิด/ความคิดที่ไม่ลงลึกเพียงพอ เนื่องจากมุ่งเน้นไปในทิศทางการจัดรูปแบบเป็นหลัก ทั้งการจัดอบรม จัดบริการ แต่ยังไม่เห็นผลที่แสดงออกมาว่า เกิดอะไรขึ้นบ้าง และมีบทเรียนอย่างไร รวมทั้งคนทำงานได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้ในการทำงานต่ออย่างไร

มีข้อสรุปเบื้องต้นว่า น่าจะมีการจัดพูดคุยปรึกษาหารือเรื่องการพัฒนาแบบ/ระบบบริการสุขภาพทางเพศที่เป็นมิตรในระดับภาคต่อ โดยเชิญ คนทำงานในโครงการ GFATM ทั้ง R1-RCC และ R8 ที่ทำงานอยู่ในภาคต่าง ๆ มาร่วมปรึกษาหารือในเรื่อง

1. ลักษณะบริการที่เป็นมิตร
 - ไม่ถูกชักประวัติ
 - ไม่ถูกตีตราด้วยเรื่องเพศ
 - เป็นความพร้อมและความสมัครใจและมีการรักษาความลับ
 - One-Stop Service
2. ประเภทของบริการ
 - VCT, Counseling, การประเมินความเสี่ยง
 - HIV, STIs, S&RH, ถุงยางอนามัย
 - Harm Reduction
3. เครื่องมือในการจัดบริการที่มีอยู่
 - หลักสูตร/กระบวนการจัดการเรียนรู้สื่อสารเรื่องเพศ ยาเสพติด และเอดส์ ที่มีอยู่
4. การเตรียมความพร้อมผู้ให้บริการ และผู้ร่วมให้บริการ
 - แนวคิดการทำงานกับเยาวชน และกลุ่มคนต่าง ๆ (มองคนเชิงบวก)
 - ความรู้เรื่องเพศ สิทธิ ตัวตน ความหลากหลายทางเพศ

- ทักษะคติ/อคติต่อคนที่เราทำงานด้วย ผ่านเลนส์สิทธิทางเพศ สิทธิด้านเอ็ดส์ สิทธิมนุษยชน

วงหารือได้ร่วมรับฟังบทเรียนการทำงานเรื่อง SGS ของ กพอ.และสิทธิทางเพศของ TNP⁺ ที่แสดงให้เห็นว่าต้องมีการทำงานควบคู่กันไป 3 ระดับ

- ระดับวิถีคิด : ต้องตระหนักเรื่องสิทธิทางเพศของตนเอง จึงจะตระหนักและเคารพสิทธิทางเพศของผู้อื่น
- ระดับกระบวนการ : การจัดการฝึกอบรม ไม่ใช่ทางออกในการส่งเสริมการเรียนรู้และเคารพสิทธิทางเพศ
- ระดับเนื้อหา ต้องมีการพูดคุย 3 ส่วนด้วยกันคือ เรื่อง เพศสรีระ (Sex) เพศภาวะ (Gender) และเพศวิถี (Sexuality)

จากนั้นได้มีข้อสรุปว่า สิ่งที่จะดำเนินการต่อไปคือ

1. เรื่องรูปแบบ/ระบบบริการที่เป็นมิตร เราจะชวนกันกลับมาทบทวนกระบวนการเตรียมความพร้อม “ผู้ร่วมให้บริการ” โดยมีการเรียนรู้ + พัฒนาการทำงานบนฐานแนวคิดที่เคารพสิทธิทางเพศ & ศักดิ์ศรีมนุษย์ ทบทวนทัศนคติ/อคติของคนทำงานต่อเรื่องเพศต่อกลุ่มคนที่เราทำงานด้วย โดยกลับมาใช้พื้นที่ กพอ. ทบทวนเรื่องนี้กันอีก
2. เรื่องการรณรงค์สื่อสารกับสังคมสาธารณะ(+นโยบาย) ซึ่งมีงบประมาณ 3 ส่วนคือ
 - งบ รณรงค์สาธารณะจำนวน 34 ล้านบาทจาก GFATM ที่บริหารโดย ม.ราชภัฏไทย ซึ่งจะมีการจัดประชุมในวันที่ 16 – 17 มีนาคมนี้
 - งบในรอบ 8 ที่เป็นส่วนที่ทาง PR-DDC ดูแลอยู่
 - งบจากอนุฯ ขับเคลื่อนจำนวน 130 ล้าน
 มีข้อเสนอว่า น่าจะมีการตั้งโจทย์/คำถามร่วมกันว่า เราต้องการสื่อถึงใคร จะเป็นการทำให้สังคมหันมาทบทวนว่า ควรมีการสื่อสารเรื่องเพศในสังคมอย่างไรบนการเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมทั้งจะมีการทำเป็นขบวนการเชื่อมโยงเรื่องการสื่อสารกับสังคมสาธารณะได้อย่างไร
3. กพอ.จะชวนกันมาทบทวนเรื่อง
 - กลไกการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ ในรูปแบบ PCM ที่หมายถึง ชุมชน”ท้องถิ่น” มีความเข้มแข็งในการจัดการสุขภาพ (S&RH, HIV) แม้เราอาจมีความเชื่อที่แตกต่างกันไป
 - เป้าหมาย ปรารถนาในการทำงานเอ็ดส์ของเราคืออะไร

- เราจะใช้พื้นที่ กพอ.บนความเป็นเพื่อน เป็นพี่เป็นน้องทำอะไรได้บ้าง จะทำได้จริงหรือ และทำอย่างไร

นิวัตร์ สุวรรณพัฒนา และ กาญจนา แกลงกิจ
สรุปการประชุม